

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพการบริหารงานขององค์การ
กับผลของการให้บริการอนามัยโรงเรียน

ของ

สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

โดย

ไพจิตร กสิวัฒน์

ปริญญาบัตรนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาพัฒนบริหารศาสตร์สุโขทัย

(การบริหารการพัฒนา)

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์

พ.ศ. 2536

THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATIVE FACTORS
AND SCHOOL HEALTH SERVICE OUTCOMES
OF
THE DEPARTMENT OF HEALTH, BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

by

Paichit Kasiwat

This Dissertation Submitted in Partial Fulfillment
of Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy

in

Development Administration

School of Public Administration

The National Institute of Development Administration

(NIDA)

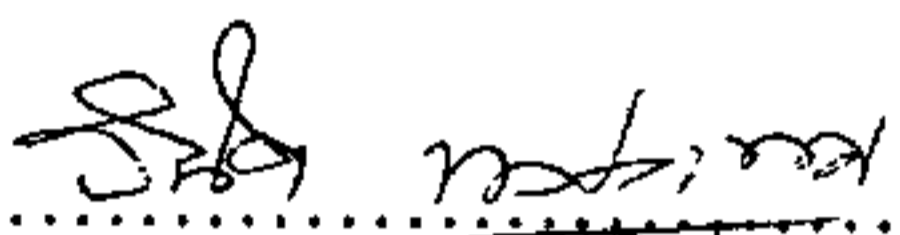
March 1993

หัวข้อวิทยานิพนธ์: ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพการบริหารงานขององค์การกับผลของการให้บริการอนามัยโรงเรียน

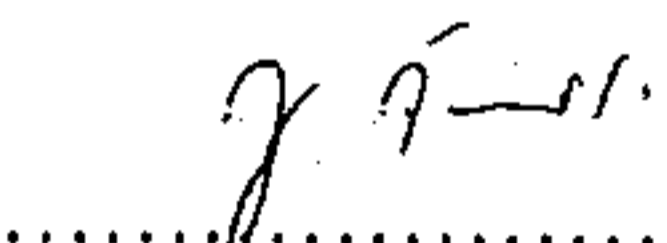
โดย : นางไพจิตร กลีวัฒน์

คณะกรรมการวิทยาศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนา

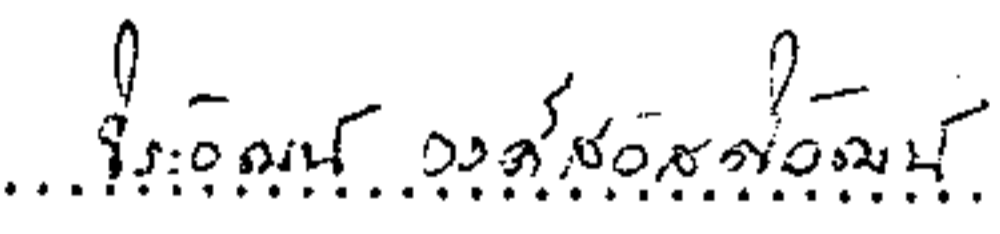
คณะกรรมการวิทยานิพนธ์ประกอบด้วย

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. วินิต-ทรงประทุม)

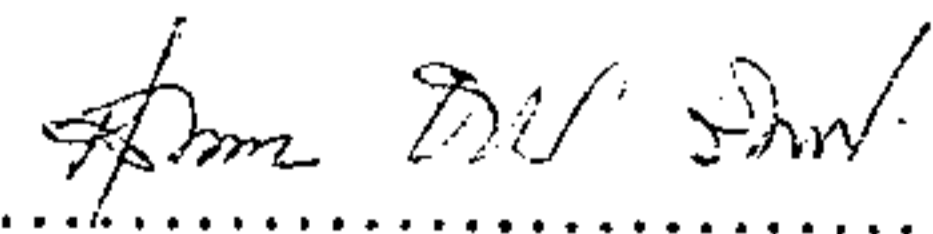
ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรเดช จันทரசริ)

กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์)

กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา ธนนิคตต์ รัศไช)

กรรมการ

วันที่ ...๙... เดือนมีนาคม พ.ศ. 2536

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพการบริหารงานขององค์กร กับผลของการให้บริการอนามัยโรงเรียน ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้วิจัย : นางไพจิตร กลีวัฒน์

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. วินิต ทรงประทุม

สาขา : รัฐประศาสนศาสตร์

วิชาเอก : การบริหารการพัฒนา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงาน และผลของการให้บริการอนามัยโรงเรียนของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการบริหารงานขององค์กรกับผลของการให้บริการอนามัยโรงเรียน ศึกษาปัจจัยสภาพการบริหารงานขององค์กร ที่ร่วมกันทำนาย ผลของการให้บริการอนามัยโรงเรียนได้ดีที่สุด อีกทั้งเปรียบเทียบผลของการให้บริการอนามัยโรงเรียนระหว่างโรงเรียนต่างขนาด และต่างความรับผิดชอบของสาธารณสุขภาค เปรียบเทียบการประเมินสภาพการบริหารงานขององค์กรระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้บริหาร

การศึกษานี้ใช้กรอบการวิเคราะห์ การนำนโยบายไปปฏิบัติภายใต้ฐานคิดต่างกันรวม 3 กรอบ ได้แก่ 1) กรอบการวิเคราะห์ที่ยึดหลักเหตุผล 2) กรอบการวิเคราะห์ที่ยึดหลักการจัดการ และ 3) กรอบการวิเคราะห์ที่ยึดหลักการพัฒนาองค์กร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม 1) ครูอนามัย-ในฐานะผู้รับบริการ จำนวน 340 คน 2) พยาบาลอนามัยโรงเรียน-ในฐานะผู้ให้บริการหรือผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 84 คน และ 3) แพทย์ หัวหน้าศูนย์บริการสาธารณสุข และแพทย์ผู้ตรวจการสาธารณสุข-ในฐานะผู้บริหาร รวม 50 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยส่งทางไปรษณีย์ แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยสภาพการบริหารงานขององค์กรบางปัจจัยในทุกกรอบการวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กับผลของการให้บริการอนามัยโรงเรียน บางด้าน ทั้งในมิติการบรรลุผลตามเป้าหมาย และมิติความพึงพอใจของผู้รับบริการ 2) สภาพการบริหารงานของ

องค์การตามฐานคติที่ยึดหลักการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยสถานที่ตั้งขององค์การ มีอิทธิพลต่อผลของการให้บริการอนามัยโรงเรียน ในมิติความพึงพอใจของผู้รับบริการ

3) ผลของการให้บริการอนามัยโรงเรียนในภาพรวม พบว่า บรรลุผลตามเป้าหมายร้อยละ 69 โดยที่อัตราการบรรลุผลตามเป้าหมายในโรงเรียนขนาดใหญ่สูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นลำดับ และพบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างกันไป ระหว่างโรงเรียนในความรับผิดชอบของต่างสาธารณสุขภาค และ 4) สภาพการบริหารงานขององค์การ ตามการประเมินของพยาบาลอนามัยโรงเรียน-ในฐานะผู้ปฏิบัติงาน พบว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าการประเมินโดย แพทย์-ในฐานะผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนางานอนามัยโรงเรียนของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นได้ โดยให้ความสำคัญที่ การเพิ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการภายในสำนักอนามัยทุกระดับ ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียน นับตั้งแต่ 1) การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานให้เกิดความคล่องตัวและรวดเร็วในการดำเนินงาน 2) การเพิ่มอัตราบุคลากร อนามัยโรงเรียนให้เหมาะสมกับภาระงาน รวมถึงการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะที่จำเป็นอีกทั้งสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร 3) การปรับปรุงการวางแผนและการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การจัดหายานพาหนะไว้ให้ใช้ในการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียน โดยเฉพาะ ประจำทุกศูนย์บริการฯ และ 5) การจัดทำมีอุปกรณ์ และสื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพแก่เด็กนักเรียนให้น่าสนใจ ทันสมัยและเพียงพอ

Title : THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATIVE FACTORS AND SCHOOL HEALTH SERVICE OUTCOMES OF THE DEPARTMENT OF HEALTH, BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

Researcher : MRS. PAICHIT KASIWAT

Advisor : Associate Professor VINIT SONGPRATOOM, Ph.D.

Field : Public Administration

Major : Development Administration

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the administrative conditions and the outcomes of the School Health Service (SHS) of the Bangkok Metropolitan administration, to find the relation between the administrative conditions and the outcomes of the SHS, to determine which factors of the administrative conditions of the Organization best predict the outcomes of the SHS, to compare the outcomes of the SHS among the different size of schools and among schools under different Health Sectors' responsibilities, and to compare the evaluation towards the administrative conditions of the Organization between the service practitioners and the administrators.

The study was made under three assumptions on Policy Implementation and used as frames of research, namely 1) Rational Model, 2) Management Model, and 3) Organization Development Model.

The sample of the research consisted of three groups :

- 1) 340 Health Teachers - as the service receivers, 2) 84 School Health Nurses - as the service providers or practitioners, and 3) 50 physician Directors of Health Center and Inspectors of Health Sectors

-as the administrators. The data were collected by questionnaires through the mail and analyzed by SPSS/PC⁺ program.

The research findings revealed that 1) Some factors of the administrative conditions in all models are related to certain areas of the SHS outcomes both dimensions : goal attainment, and satisfaction of the health receivers ; 2) The administrative conditions under Management Approach, especially the Organizational Location factor, influenced the SHS outcomes on the satisfaction of the service receivers dimension ; 3) About 69 percent of the SHS were achieved the goal depending on the size of the schools, the larger size of schools get higher percent in goal attainment than the smaller ones. Furthermore, the satisfaction towards the SHS of the recipients are at a moderate level. However, the satisfaction level are varied among schools under different responsibilities of the Health Sectors ; 4) The service practitioners evaluated the administrative conditions of the Organization lower than the administrator's evaluation in every aspects with statistically significant at 0.05.

The findings of this research can be used for improving and developing SHS of the Health Department, Bangkok Metropolitan Administration for more efficiency and effectiveness. The emphasis should be put upon increasing the capabilities of the Organization in administration and management inside the Health Department at all levels. The improvement can be made in 1) rearranging the structure of Organization for better work ; 2) increasing numbers of School Health Nurse or School Health personnels suitable to the work loads. knowledge and skills needed should be strengthened periodically including morale ; 3) budgetting for SHS should be planned and used effectively ; 4) providing vehicles for SHS transportation to every Health Centers, if possible ; and 5) preparing health educational medias for more stimulated, updated and sufficient.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความอนุเคราะห์เงินทุนสนับสนุนจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร-
ศาสตร์ และจากมูลนิธิ 30 ปี คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านผู้มีอุปการะคุณดังกล่าว เป็นอย่างสูงยิ่ง

ความสำเร็จสมบูรณ์ของงาน วิทยานิพนธ์เกิดขึ้นได้ด้วยความช่วยเหลือของ
คณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.วินิต ทรงประทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.วรเดช จันทรศร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์
ซึ่งท่านได้กรุณารับเป็นที่ปรึกษา ยอมเสียสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและ
ตรวจสอบเครื่องมือให้ด้วยความเต็มใจจนอนุมัติปริญญาฉบับนี้ อีกทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.สุกัญญา ธนमितต์ รัชโซ ผู้ซึ่งกรุณารับเป็นกรรมการร่วมในการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์
และได้ให้ข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์หลายประการ เพื่อช่วยให้งานวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์
ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ ในความปรารถนาดี และในความกรุณา ซึ่งทุกท่านมีและ
ให้กับผู้วิจัยตลอดมา จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นที่สุดไว้ ณ ที่นี้

อนึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากครูอาจารย์ของ
โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)
และในสังกัดกรุงเทพมหานครทุกแห่ง พยาบาลอนามัยโรงเรียนประจำศูนย์บริการสาธารณสุข
และศูนย์สาขา แพทย์หัวหน้าศูนย์บริการสาธารณสุข และแพทย์ผู้ตรวจการสาธารณสุขภาค ทุก
ภาค พยาบาลหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ และแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาลของโรงพยาบาล
ของชุมชน เขต 1 สังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 8 จังหวัดในการให้ข้อมูล อันเป็นประโยชน์
แก่งานปริญญาฉบับนี้เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ท้ายที่สุด วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สำเร็จหากขาดแรงใจจากลูกชาย ภาวิน กสิวัฒน์
ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ต่างประเทศในสหรัฐอเมริกา และหากขาดการกระตุ้น ให้กำลังใจ ท่วงโย
ช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอจากพ่อของลูก คุณสมศักดิ์ กสิวัฒน์ ความสำเร็จ ความภาคภูมิใจ
และประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ครอบครัว และวงศ์ตระกูล

ไพจิตร กสิวัฒน์